

wet, anderhalve eeuw geleden nog schier nergens van kracht was. Alleen in Engeland gold sedert 1213 de bepaling der Magna Charta, die verbood een vrij man van zijn vrijheid te berooven, nisi per legale iudicium parium suorum vel (= et) per legem terrae. Deze bepaling, door Hallam de hoeksteen der Engelsche vrijheid genoemd, is ook in Amerikaansche constituties overgenomen. Over de juiste strekking en gevolgen ervan bestaat intusschen verschil <sup>36)</sup>. Zij komt meer overeen met art. 158 onzer Grondwet dan met den regel nulla poena sine lege.

Op het continent van Europa was in de 18de eeuw het arbitrair strafrecht algemeen. In Duitschland had de Constitutio Criminalis Carolina ook het bijzonder deel van het strafrecht goed verzorgd, maar zij opende tegelijk voor de vrijheid van den rechter een deur, waarvan een ruim gebruik werd gemaakt, zoodat in de 18de eeuw de toestand was ingetreden, dien Von Hippel <sup>37)</sup> aldus samenvat: Hoe langer hoe meer straft de practijk wat zij voor strafwaardig houdt en zooals zij het voor strafwaardig houdt. Terwijl de wet de gewone delicten en straffen omschrijft, kent de practijk schier uitsluitend de crimina extraordinaria en poenae arbitrariae <sup>38)</sup>. Als „generale vocabulum” voor de niet in de wet omschreven, maar den rechter toch strafwaardig voorkomende feiten had men het begrip stellionatus, door Carpzovius met voorbeelden ontwikkeld, waarvan hij zegt, dat zij in de Leipziger practijk quotidie occurrunt. Crimen extraordinarium en stellionatus, beide namen herinneren aan het Romeinsche recht. Ook in het Romeinsche Keizerrijk had men naast de wettelijke delicten de crimina extraordinaria <sup>39)</sup>, volgens Mommsen <sup>40)</sup> voor de Romeinsche rechtswetenschap weinig eervolle en wetenschappelijk waardelooze categorieën, waaronder het weinig begrensde begrip stellionatus, dat ongeveer met schavuitenstuk <sup>41)</sup> te vertalen is.

In Nederland was de toestand, wat het arbitraire karakter van het strafrecht betreft, niet veel beter dan in Duitschland <sup>42)</sup>. Het Drentsche landrecht van 1712 be-